
Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2015:5

Tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:27 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten för biskopar att söka sig vidare, via andra uppdrag, än att kandidera till ärkebiskop samt motion 2015:59 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en modell med tidsbegränsning av uppdraget som stiftsbiskop. Utskottet framhåller att en tidsbegränsning skulle stå i motsättning med Svenska kyrkans uppfattning om uppdraget som biskop. Kyrkomötet har också vid flera tillfällen avslagit liknande motioner. Utskottet ser inte heller nu någon anledning att göra en annan bedömning utan föreslår att båda motionerna ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:27.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:59.

Motionernas förslag

Motion 2015:27 av Ylva Wahlström m.fl., Biskop i kanske tio år

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten för biskopar att söka sig vidare, via andra uppdrag, än att kandidera till ärkebiskop.

Motion 2015:59 av Niklas Grahn, Tidsbegränsat uppdrag som biskop

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en modell med tidsbegränsning av uppdraget som stiftsbiskop.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2015:27 och 2015:59 i Ln 2015:9y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Sedan år 2000 gäller för biskopar fullt ut den allmänna arbetsrätten samt kollektivavtal. Det är inte möjligt att i kyrkoordningen ha bestämmelser om det som redan är reglerat i lag eller det som är avtalsreglerat. Bestämmelserna om allmänna anställningsvillkor för kyrkligt anställda finns i Kyrkans AB 13. Därigenom ges möjlighet för arbetsgivare och arbetstagare att avtala om tidsbegränsad anställning.

Frågan om tidsbegränsat uppdrag och anställningstid för biskopar har behandlats vid flera tidigare kyrkomöten.

Vid 1991 och 1994 års kyrkomöten avslogs motioner med förslag att tidsbegränsade förordnanden skulle gälla för innehav av tjänst som biskop.

2002 avslog kyrkomötet motionen 2002:8 med förslaget att kyrkomötet skulle införa en tidsbegränsad mandatperiod för biskopar med möjlig förlängning upp till nio år.

Även 2009 avslog kyrkomötet en motion 2009:15. Motionären föreslog att kyrkomötet skulle begränsa biskoparnas tjänstgöringstid till tio år med möjlighet till förlängning i två år, samt att det skulle införas en rättighet för den biskop som så önskar eller behöver få gå i pension innan de tio åren löpt ut.

Genomgående vid ovan nämnda avslag har varit hänvisningar till vad Läronämnden framförde 1991. I tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2009:2 framhöll utskottet den grundsyn på uppdraget som biskop som anförts i Läronämndens yttrande 2009:1y, som hänvisade till yttrandet Ln 1991:3.

Av ålder har vår kyrkas ordning med biskopar betraktats som en Andens gåva till henne. I konsekvens med detta har biskopstjänsten inte setts enbart som ett för viss tid givet uppdrag, vilket upphör eller kan förnyas för en ny period.

Utskottet menade att en tidsbegränsning skulle stå i uppenbar motsättning med Svenska kyrkans uppfattning om uppdraget som biskop. Utskottet avvisade tanken på omval av biskopar och menade att som en konsekvens av detta kunde inte heller bestämmelser om att förlänga tjänsten införas.

Läronämnden har yttrat sig över de till årets kyrkomöte inkomna motionerna om tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop (Ln 2015:9y) med hänvisning till sina tidigare yttranden 2009 och 1991 samt understrukit att ”uppdraget som biskop i Svenska kyrkan är knutet till ett pastoralt ansvar för ett territorialt område. Detta ligger i linje med Läronämndens yttrande Ln 2014:4y där vikten av anknytning till ett stift framhålls.”

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:27.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:59.

I Svenska kyrkan vigs biskopar till tjänst i ett stift och förväntas tjänstgöra där fram till sin pensionering. Detta ger biskoparna en särskild integritet och självständighet i utövandet av uppdraget. En tidsbegränsning av uppdraget som stiftsbiskop men med möjlighet till en förlängning på det sätt som tas upp i motion 2015:59 riskerar att stå i motsättning till detta.

Utskottet menar att det finns mycket goda skäl för den ordning som Svenska kyrkan har idag. I betänkandet TU 2009:2, med anledning av en motion om tidsbegränsning av biskopsuppdraget, framförde utskottet följande: ”Biskopens uppdrag inom kyrkans vigningstjänst är inte en tillfällig tjänst utan ett i princip livsvaraktigt uppdrag och biskoparnas lednings- och tillsynsfunktion (episkopé) är en viktig enhetssymbol. Enligt utskottets mening skulle en tidsbegränsning av detta uppdrag ge det en annan karaktär, främmande för vår kyrkotradition.” Det som utskottet anförde 2009 knyter nära an till det som Läronämnden anför i sitt till detta betänkande bifogade yttrande Ln 2015:9y. Utskottet ser ingen anledning att nu göra

en annan bedömning än den som kyrkomötet 2009 ställde sig bakom när motionen om en tidsbegränsning av biskopens uppdrag avlogs.

TU 2015:5

Läronämnden understryker också att uppdraget som biskop i Svenska kyrkan är knutet till ett pastoralt ansvar för ett territoriellt område. Denna principiella syn på biskopens uppdrag kan inte utan vidare förenas med en ordning där uppdraget som stiftsbiskop tidsbegränsas men biskopsuppdraget ska finnas kvar som ett ”nationellt” såsom föreslås i motion 2015:59 eller som ”frilansande” enligt motion 2015:27.

Utskottet har utifrån motionerna diskuterat arbetsbördan för biskopar och anser att det på sina håll kan finnas anledning att pröva åtgärder för att ändra på nuvarande situation. Detta är dock inte en uppgift för kyrkomötet utan för varje stift och biskop att, utifrån den situation som råder där, söka anpassa förväntningar och uppgifter så att stiftets biskop har en rimlig arbetsbörda.

Uppsala den 23 september 2015

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Britas Lennart Eriksson, ordförande

Anna Tronêt, sekreterare

Beslutande: Britas Lennart Eriksson, ordförande, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Britt-Marie Danestig, Hans-Olof Andrén, Johanna Andersson, Mattias Rosenquist, Ingrid Borgström, Anna Ekström, Sten Elmberg, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Catharina Erdtman, Kent Karlsson, Erik Johansson, Helena Nordvall, Ingegerd Flock Andersson, Kerstin Rossipal, Anna-Lena Carlsson, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Satu Rekola och Britta Broman.

Biskoparna Eva Brunne och Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2015:9y

Tidsbegränsat uppdrag som stiftsbiskop

Läronämndens yttrande över motionerna 2015:27 och 2015:59

Läronämnden har yttrat sig i fråga om biskopstjänst tidigare. I Läronämndens yttrande Ln 2009:1y anför:

När det gäller frågan om begränsning av biskoparnas tjänstgöringstid vill Läronämnden hänvisa till sitt tidigare yttrande i frågan Ln 1991:13. Där framförs att:

”I Svenska kyrkan vigs biskop till ett uppdrag som i princip är livsvaraktigt. Det måste inte nödvändigtvis vara på det sättet. Men det utgör en viktig sida av vår kyrkas sätt att värna om den nödvändiga lednings- och tillsynsfunktionen (episkope). Av ålder har vår kyrkas ordning med biskopar betraktats som en Andens gåva till henne. I konsekvens med detta har biskopstjänsten inte setts enbart såsom ett för viss tid givet uppdrag, vilket upphör eller kan förnyas för en ny period. Att biskopstjänsten är en i princip livsvaraktig tjänst kan också ses som ett uttryck för vad som brukar kallas den dubbla ansvarslinjen och som är en grundläggande princip för Svenska kyrkan.”

Om Svenska kyrkan vill finna andra modeller vad gäller biskoparnas tjänstgöringstid är det nödvändigt att dessa modeller är förenliga med ovanstående grundsyn.

Läronämnden understryker att uppdraget som biskop i Svenska kyrkan är knutet till ett pastoralt ansvar för ett territoriellt område. Detta ligger i linje med Läronämndens yttrande Ln 2014:4y där vikten av anknytning till ett stift framhålls.

Uppsala den 21 augusti 2015

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahnfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Fredrik Modéus, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.